

Natuurwaardenonderzoek Plangebied Rechtbank Zuidas



Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

December 2013

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies.....	3
2. Inleiding.....	4
3. Natuurwaarden van het gebied en mogelijk aanwezige beschermde soorten	5
4. Consequenties natuurwetgeving.....	8
5. Kansen voor natuur	9
Bijlage I Wetgeving en beleid	10

1. Samenvatting en conclusies

In dit onderzoek zijn de natuurwaarden van het gebied rond de rechtbank aan de Parnassusweg in beeld gebracht. Vanwege de voorgenomen sloop van een aantal gebouwen is er speciale aandacht besteed aan de aanwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen.

De conclusie is dat de natuurwaarden in het gebied beperkt zijn. Vleermuizen maken slecht zeer beperkt gebruik van het gebied. Verblijfplaatsen in gebouwen zijn niet aangetroffen. Er is slechts een enkele foeragerende vleermuis aan de westkant van het plangebied waargenomen.

Voor de broedvogels in het plangebied geldt dat deze gedurende het broedseizoen zijn beschermd. Nesten van vogelsoorten die ook buiten het broedseizoen beschermd zijn (sperwer, boomvalk, buizerd, huismus), zijn niet aangetroffen.



Fig. 1 Rechtbankgebouw aan de Parnassusweg

2. Inleiding

Het project

Een deel van de gebouwen van de Rechtbank worden gesloopt; alleen het markante gebouw aan de Parnassusweg is monumentaal en blijft bestaan. De bebouwing binnen deelgebied 1 wordt volledig gesloopt. Tijdelijke bebouwing voor het Gerechtsgebouw wordt in deelgebied 2 gerealiseerd. De twee bestaande gebouwtjes worden hiervoor gesloopt. Deelgebied 3 wordt gebruikt als tijdelijke parkeervoorziening en bouwterrein. Ook hiervoor zal de bebouwing (behalve het uitvaartcentrum) gesloopt worden. In dit natuurwaardenonderzoek is beoordeeld of er vanuit de natuurwetgeving consequenties voor de planvorming zijn. In 2011 is er een quick scan uitgevoerd om de te verwachten door Flora- en faunawet beschermde soorten in beeld te brengen. De conclusie was toen dat de gebouwen van het Gerechtsgebouw mogelijk geschikt zijn als overwinteringsverblijfplaats voor vleermuizen. In dit rapport zijn de onderzoeksresultaten van het onderzoek uit 2011 gebruikt. Deze zijn aangevuld met de resultaten van het nader onderzoek naar vleermuizen.

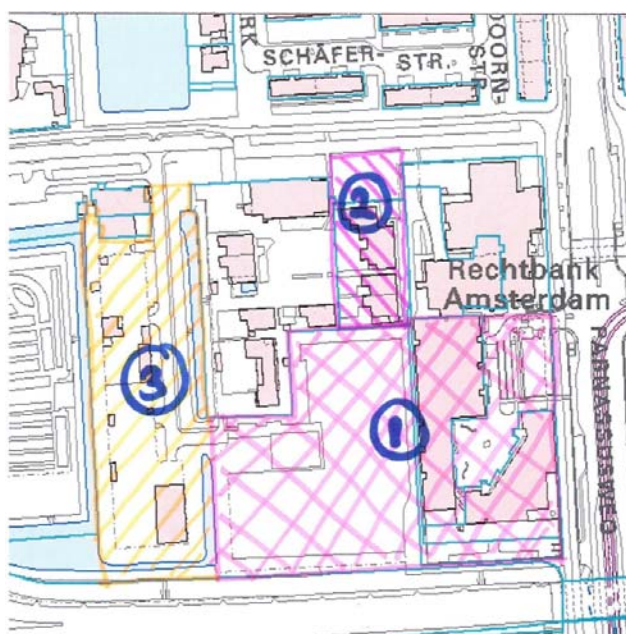


Fig. 2 De onderzochte deelgebieden

Werkwijze

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden worden regelmatig geïnventariseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens worden bijgehouden zijn: zoogdieren; broedvogels; reptielen; amfibieën; vissen; kreeftachtigen; dagvlinders; sprinkhanen; krekels en libellen. In 2004 en 2005 zijn alle kolonies huismussen in de openbare ruimte van Amsterdam geïnventariseerd. Verder is gebruik gemaakt van de gegevens uit de Nationale Databank Flora- en fauna; hierin worden naast waarnemingen uit eerder gedane onderzoeken alle waarnemingen uit de publieke internet sites telmee.nl en waarneming.nl opgeslagen.

- Onderzoek natuurwaarden Zuidas-gebied ten behoeve van de MER; maart 2006.
- Natuurwaardenonderzoek Fred Roeskestraat; Januari 2011;
- Quick scan Plangebied Rechtbank Zuidas; Januari 2011;
- Natuurwaardenonderzoek Fred Roeskestraat, Oostzijde begraafplaats Buitenveldert; 2013.
- Natuurwaardenonderzoek Fred Roeskestraat; 2013.

Rond de gebouwen is er tweemaal vanaf de vroege avondschemering tot twee uur na zonsondergang met een batdetector (Petterson D240x) waargenomen. Het onderzoek is uitgevoerd door twee personen. De laatste twee onderzoeksgebieden liggen deels in het plangebied van de Rechtbank.

3. Natuurwaarden van het gebied en mogelijk aanwezige beschermde soorten

Natuurwaarden in de omgeving

Het plangebied ligt in de Zuidas. Aan weerszijden van de ringweg A10-Zuid met spoor en metrolijn vindt stedelijke verdichting plaats; de infrastructuur wordt de komende jaren aangepast: de snelweg komt in een dok te liggen. De nieuwbouw van de Zuidas wordt gedomineerd door hoge kantoorgebouwen. Begraafplaats Buitenveldert ligt bijna naast het plangebied. Groengebieden in de nabije omgeving zijn het Amsterdamse Bos met het Nieuwe Meer en omgeving aan de westkant en het Beatrixpark aan de oostkant.

Het plangebied

Het rechtbankgebouw aan de Parnassusweg bestaat uit een serie hoge massieve, betonnen gebouwen. Aan de westkant van het plangebied, deelgebied 3, staan een paar lagere gebouwen met verschillende functies.

Op het talud van de A10 aan de noordkant van het plangebied staan bomen en struiken. Ventweg en parkeerplaats van de rechtbankgebouwen grenzen direct aan het talud. Ter hoogte van de sportvelden van de British school is de groenstrook langs het talud breder.

Langs de Fred Roeskestraat staan een paar hoge iepen. De hoge bomen aan de westkant zijn in 2011 gekandelaberd. Alleen tegen de A10 aan staan nog een paar redelijk hoge bomen. Aan de westzijde van het plangebied loopt een sloot.

Ecologische verbindingen

Langs de taluds van de infrastructuur kunnen grondgebonden dieren zich verplaatsen. De verplaatsingsmogelijkheden zijn hoofdzakelijk in oost-west-richting. Hiervoor worden de taluds en de bermen van de snelweg gebruikt. Vooral de middenberm tussen A10 en metro- en spoorlijn leent zich daartoe, voor een groot deel van het traject geldt echter dat de middenberm moeilijk bereikbaar is. De A10 zelf, de op- en afritten en de noord-zuidlopende verkeersaders, zoals de Amstelveense weg zijn moeilijk te nemen hindernissen. Daar is over een te grote afstand onvoldoende dekking en teveel verkeer. Ecologische verbindingen in noord-zuid-richting zijn er niet.

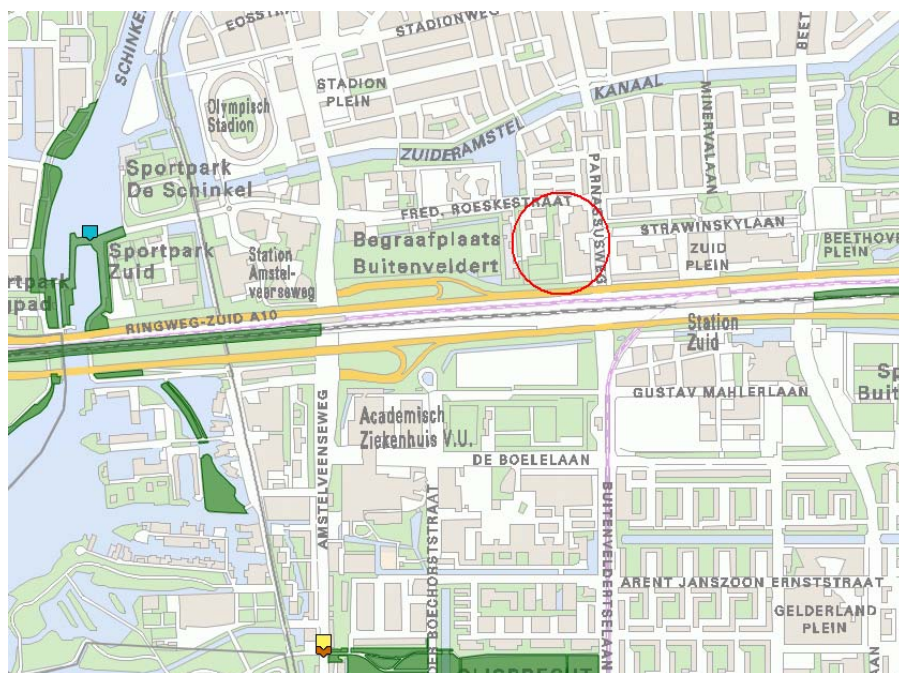


Fig. 3 Ecologische verbindingen rond het plangebied zijn er niet

Aanvullend onderzoek vleermuizen

Het rechtbankgebouw lijkt een geschikte winterverblijfplaats voor vleermuizen. Het gebouw is compact en er zijn voldoende invliegopeningen en naar alle waarschijnlijkheid voldoende ruimtes, waar vleermuizen bij constante temperatuur en vochtigheidsgraad kunnen overwinteren.

Bij beide bezoeken is slechts een enkele foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen aan de kant van de Fred Roeskestraat. De voorzijde van het gebouw aan de Parnassusweg is dusdanig verlicht dat het waarschijnlijk niet interessant is voor vleermuizen.

Op beide avonden is geen winterverblijfplaats-indicerend gedrag van vleermuizen waargenomen. Aan de oostkant van het plangebied zijn slechts enkele foeragerende vleermuizen waargenomen.

Bij dit onderzoek is volgens het vleermuizenprotocol van maart 2013

(http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/files/17504_vleermuisprotocol-2013-versie-25-maart-2013.aspx) geïnterviewd.

Bezoeken

Gebouwen rechtbankgebied

Datum	Weersomstandigheden			
16/09/2013	11 C	Half bewolkt	3 Bft	Eén foeragerende gewone dwergvleermuis aan de kant van de Fred Roeskestraat
03/10/2013	12 C	bewolkt	3 Bft	Eén foeragerende gewone dwergvleermuis aan de kant van de Fred Roeskestraat

Oostelijk deel van het plangebied

Datum	Weersomstandigheden			
07/05/2013	10 C	bewolkt	3 Bft	Enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen
06/07/2013	11 C	bewolkt	2 Bft	Eén passerende gewone dwergvleermuis
27/08/2013	17 C	bewolkt	2 Bft	Eén passerende gewone dwergvleermuis
12/10/2013	15 C	bewolkt	2 Bft	Enkele foeragerende gewone- en ruige dwergvleermuizen

De conclusie is dat er geen aanwijzingen zijn dat de gebouwen een functie hebben als vleermuisverblijf. Er zijn geen zwermende en baltsende vleermuizen aangetroffen. Trekkende vleermuizen zijn niet waargenomen. Voor foeragerende vleermuizen heeft het gebied slechts zeer beperkte betekenis.

Mogelijk aanwezige beschermde soorten

Grondgebonden zoogdieren

Alleen het talud van de A10 en de rand langs de begraafplaats Buitenveldert zijn geschikt leefgebied voor algemene soorten als bosmuis, egel, mol en konijn.

Broedvogels

In een hoge boom aan de Fred Roeskestraat zit een nest van een zwarte kraai. Het is mogelijk dat dit nest in gebruik genomen wordt door bijvoorbeeld een sperwer of een boomvalk. In de overige bomen in en rond het plangebied, ook rond de sportvelden, zijn geen nesten waargenomen.

In de bossages op het talud van de A10 kunnen algemene vogels van dichte bossages zoals winterkoning, merel en heggenmus worden verwacht. Meer westelijk, in de richting van de begraafplaats zijn ook broedvogels van riet en ruigte - tijtjaf en kleine karekiet - mogelijk.

Er is in het plangebied geen geschikt leefgebied voor huismussen, deze zijn bij een stadsbrede inventarisatie ook niet in het plangebied aangetroffen. Tijdens het veldbezoek in 2013 is geen enkele mus gezien of gehoord. Ook in 2010 zijn er geen huismussen waargenomen.

Amfibieën

Alleen aan de westrand van het plangebied is er leefgebied voor de gewone pad en de groene en bruine kikker. De gewone pad is in 2013 aangetroffen.

Vissen

In het peilvak rond de begraafplaats zijn in 2013 geen bijzondere vissoorten gevangen. In het verleden zijn hier kroeskarperen aangetroffen. De kroeskarper is een soort van de Rode lijst.

Flora

Beschermde planten, noch plantensoorten van de Rode lijst zijn niet aangetroffen.

4. Consequenties natuurwetgeving

Gebiedsbescherming

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Externe werking van het plan op Habitat- of Vogelrichtlijngebieden is niet aannemelijk. Het plangebied ligt niet in de Provinciale Ecologische Hoofd Structuur (PEHS) en maakt geen deel uit van de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam en ligt niet in de nabijheid van de Ecologische Structuur van Amsterdam.

Soortbescherming, ontheffing Flora- en faunawet

Mogelijke beschermde soorten en beschermingsniveau

Groepen soorten	Tabel	Dat betekent:
grondgebonden zoogdieren (egel, mol en bosmuis)	Tabel 1	vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Amfibieën (kikkers en gewone pad)	Tabel 1	vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Vissen		Niet beschermd door Flora- en faunawet
Broedvogels van bossages, riet en ruigte	Vogels	Gedurende de broedperiode beschermd. . Ontheffing voor broedende vogels wordt meestal niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen.
Broedvogels in bomen (zwarte kraai, ekster)	Vogels	Gedurende de broedperiode beschermd. Er bestaat de mogelijkheid dat een roofvogel (sperwer, boomvalk, buizerd) een nest in een boom bezet. Dan is dat nest ook buiten de broedperiode beschermd en moet er ontheffing worden aangevraagd

Vrijstelling en niet-beschermd

Voor de grondgebonden zoogdieren, de amfibieën en vissen in het plangebied geldt het vrijstellingsbesluit. Dat betekent dat er geen ontheffing nodig is bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor alle soorten de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen.

Geadviseerd wordt om voor de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op te stellen.

Houdbaarheid onderzoekgegevens

Inventarisaties van streng beschermde soorten, zoals vleermuizen, zijn maximaal drie jaar geldig. Dat betekent dat wanneer de sloop van de gebouwen niet voor 2017 heeft plaatsgevonden er opnieuw onderzoek moet worden uitgevoerd.

5. Kansen voor natuur

Bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte van de wijk kan rekening gehouden worden met de biotoopeisen van vleermuizen en vogels. Dit kan door inheemse boom-, struik, en plantensoorten te gebruiken en deze af te stemmen de voedselbehoefte, zodat er in alle seizoenen voedsel aanwezig is. Groene daken en groene muren zorgen ook voor een groter aanbod van insecten en nestgelegenheid. Bij het ontwerp van het gebouw kunnen door het aanbrengen van voorzieningen: afgesloten ruimtes in de muren en vleermuiskasten verblijfplaatsen voor vleermuizen worden gecreëerd.

Op hoge gebouwen zijn nestkasten voor slechtvalken dikwijls succesvol. In Amsterdam broeden nu vermoedelijk drie paar slechtvalken, waarvan één op het dak van gebouw van de ABN-AMRO.



Bijlage Wetgeving en beleid

Wettelijke kaders	
Natuurbeschermingswet (1998) - Natura-2000 (Gebiedsbescherming)	Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur, de Natura 2000 gebieden genaamd. Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren dient er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.
Flora- en faunawet en gedragscode (soortbescherming)	In april 2002 is de Flora- en faunawet (Ffwet) van kracht geworden. Op grond van deze wet zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffwet bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde diersoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen. Bij vrijwel alle ingrepen moet met door Flora- en faunawet beschermde soorten rekening worden gehouden. De beschermde soorten zijn met behulp van tabellen onderverdeeld in verschillende niveaus van bescherming. In Amsterdam is er sinds 2009 een gedragscode Flora- en faunawet voor het zorgvuldig handelen bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud. De gedragscode is van toepassing op alle plannen en projecten die in opdracht van of door de gemeente Amsterdam worden voorbereid en uitgevoerd. Met deze gedragscode is een ontheffingsaanvraag voor een aantal soorten niet nodig.
Beleidskaders	
Ecologische Hoofdstructuur (landelijk en provinciaal beleid)	Voor heel Nederland zijn natuurgebieden met verbindingzones vastgelegd. Dit noemen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. Na realisatie is de structuur uiteindelijk grensoverschrijdend, zodat diersoorten zich vrij kunnen bewegen en vermengen over Europa. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de EHS dient gecompenseerd te worden volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgelegde regels.
Rode lijstsoorten (landelijk beleid)	Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk in aantal achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen.
Hoofdgroenstructuur (Amsterdams beleid)	In de structuurvisie van Amsterdam 2040 (vastgesteld in 2011) is de hoofdgroenstructuur opgenomen. Voor functiewijzigingen, die buiten de vastgelegde kaders vallen moet advies worden gevraagd aan de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur. Eventuele wijzigingen kunnen aan de Gemeenteraad worden voorgelegd.
Ecologische structuur (Amsterdams beleid)	Een uitwerking van de "Structuurvisie 2040" is een ecologische visie. Deze is in juli 2012 door de Gemeenteraad vastgesteld. De bijbehorende kaart laat de ecologische structuur zien, zoals die door dieren wordt gebruikt. In de structuur is een aantal knelpunten onderkend. De ambitie is om deze barrières voor dieren weg te nemen. Het uitgangspunt van het beleid is dat plannen niet mogen leiden tot verzwakking van de ecologische structuur die in deze visie staat omschreven, bijvoorbeeld doordat er extra barrières ontstaan.
Groenstructuur van stadsdeel Amsterdam-Noord Natuureffectrapportage stadsdeel Amsterdam-Noord Ontwikkelingsplan natuur in de stad Amsterdam-Noord (Beleid stadsdeel Amsterdam-Noord)	Stadsdeel Amsterdam-Noord heeft in een aantal nota's haar ambitie met betrekking tot groen en groenstructuur in het stadsdeel vastgelegd. Het streven van het stadsdeel om het aanwezige groen zoveel als mogelijk te behouden en de (natuur-)kwaliteit van het groen te vergroten.

Voor het ecologisch werkprotocol is de Flora- en faunawet van belang. In de twee tabellen hieronder staan de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet en de in de Flora- en faunawet onderscheiden beschermingsniveaus.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Verschillende niveaus van bescherming soorten Flora- en faunawet			
Vogels		Voorbeelden	Bescherming en ontheffingsmogelijkheden
	Vaste rust- en verblijfplaatsen (lijst augustus 2009)	Sperwer, boomvalk, buizerd	Hele jaar beschermd, ontheffing alleen mogelijk op grond van: b) de bescherming van flora en fauna c) de veiligheid van het luchtverkeer d) de volksgezondheid en de openbare veiligheid en f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren
	Overige broedvogels, inventarisatie gewenst (lijst augustus 2009)	koolmees, ekster, zwarte kraai, grote bonte specht	De nesten zijn niet jaarrond beschermd, omgevingscheck om te bepalen of er voldoende alternatieve nestmogelijkheden in de omgeving zijn is wel nodig.
	Overige broedvogels	Merel, winterkoning	In de broedperiode beschermd.
	Exoten	Halsbandparkiet	Niet beschermd, de zorgplicht is wel van toepassing.
Overige dieren en planten			
	Tabel 3 soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV)	Vleermuizen, rugstreeppad	Rust- en verblijfplaatsen beschermd, ontheffing is mogelijk op de onder vogels genoemde gronden en op grond van 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.'
	Tabel 3 In AMvB aanvullend aangewezen streng beschermde soorten	Ringslang, waterspitsmuis	Rust- en verblijfplaatsen zijn beschermd, ontheffing op grond van ruimtelijke ontwikkeling.
	Tabel 2 AMvB	Rietorchis, daslook	Geen ontheffing nodig met gebruik van gedragscode.
	Tabel 1 AMvB	Bruine kikker, egel, konijn	Vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling; wel een zorgplicht.
	Niet beschermd	Algemene vlindersoorten	

Rode lijst

Soorten van een Rode lijst zijn niet per definitie wettelijk beschermd. Zij kunnen tot alle beschermingsniveaus behoren. Wettelijk is wel vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en dat zij het onderzoek daartoe bevordert. Van provincies, gemeenten en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten.

Toepassing gedragscode Amsterdam

In december 2009 is de 'Amsterdamse gedragscode' goedgekeurd door het voormalig ministerie van LNV. De gedragscode is geldig vanaf 18 december 2009 tot en met 18 december 2014. De gedragscode kan voor alle soorten worden gebruikt. Bij ruimtelijke ontwikkeling is geen ontheffing nodig voor soorten van tabel 2.

Geldigheid onderzoeksgegevens

Onderzoeksgegevens van streng beschermde soorten (tabel 3) mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar.